

beelden, naar Beelaerts vreesde, weerstanden zouden wekken. De koningin dacht daar anders over. In een notitie waarin zij uitdrukking gaf aan haar beduchtheid voor 'terugkeren oude partijen met nieuwe voorgevel' en waarop zij vastlegde in hoeverre diverse personen en groeperingen naar wie en welke zij had geïnformeerd, 'vernieuwd' waren¹, schreef zij:

'Drees niet vernieuwd maar bekwaam, zou goed gaan als bestuurder, geen perspectief, geen geest[elijke] inhoud, wèl fatsoenlijk, geen geestelijke beweging. Invloed van Sch[ermerhorn] zou prevaleren over Drees.'²

Een moeilijke keus! Wie van de twee moest het worden?

Aan Drees had Beelaerts gezegd welk advies hij aan de koningin had gegeven: voldoende voor Drees om aan te nemen dat òf hij òf Schermerhorn de formatie-opdracht zou krijgen. Dat zij in dat geval op elkaar een beroep zouden doen, stond voor beiden vast³ – al op 25 mei voerden zij dan ook een lang gesprek waarin allerlei kandidaten voor een ministerszetel de revue passeerden. Laat in de middag van de 27ste werden zij weer door de koningin ontboden maar zij konden die dag 'Anneville' niet bereiken doordat de pont bij de Moerdijk volgeboekt was.⁴ De volgende dag waren zij des ochtends in 'Anneville' present. De koningin vroeg hun, wie naar hun eigen mening het best de formatie-opdracht

¹ In de regel was daarbij voor haar bepalend of de betrokkenen zich voor de Nederlandse Unie hadden ingezet; zo ja, dan waren zij 'vernieuwd'. Zij noteerde o.m.: 'v. d. Goes v. Naters' (mr. M. van der Goes van Naters, later voorzitter van de Tweede Kamer-fractie van de Partij van de Arbeid) 'gaat mee [met] vernieuwing; zit geestelijk in de knoop', 'Kath. fractie hopeloos ... Tilanus, te oud voor vernieuwing maar uitstekend magistraat/gijzelaar.' ² Koningin Wilhelmina: Notitie z.d. (archief kab. der koningin). ³ Maar niet onmiddellijk! Dat het College van Vertrouwensmannen in april tot contact met Seyss-Inquart was overgegaan, was door de georganiseerde illegaliteit scherp veroordeeld – Schermerhorn had in een artikel in het illegale *Je Maintiendrai* de leden van het college, onder wie Drees, op één lijn gesteld met 'Hirschfeld en zijn trawanten'. Dat had Drees hoog opgenomen. Zodra hij contact had met Schermerhorn, liet hij deze het gehele dossier over de z.g. capitulatie-onderhandelingen lezen en hij was pas bereid met Schermerhorn in zee te gaan, nadat deze hem had gezegd dat hij de in *Je Maintiendrai* geuite kritiek niet langer onderschreef. ⁴ Om van die pont gebruik te mogen maken had men een speciale vergunning nodig van het Militair Gezag; stak men niet het Hollands Diep over, dan was Breda uit het westen des lands alleen bereikbaar via Arnhem en Nijmegen, waar de bruggen over de Rijn resp. de Waal intact waren – stroomafwaarts waren alle bruggen over de grote rivieren vernield.